

De Loire: rode wijnen, anders bekeken

20 september 2019 · door Gentil Noens

Vijf rode Loire-appellaties tegenover een Elzasser instinker — en de wijnen zelf bleven tot op de avond zelf een verrassing, ook voor de wijnmeester.

Op 19 september 2019 opende Wijnclub Zottegem een nieuw kapitteljaar met als thema 'back to the roots': een heel seizoen Franse wijnstreken (her)ontdekken. De aftrap is voor de Loire, met de nadruk op haar minder bekende rode kant — appellaties als Sancerre, Chinon en Bourgueil, tegenover een instinker uit de Elzas. Dit is het volledige infoblad van die avond. Alle wijnen die we ooit proefden staan in onze [wijncatalogus](#).

De geproefde appellaties

Appellatie	Druif	Land
Sancerre (rood)	Pinot Noir	Frankrijk
Saumur-Champigny	Cabernet Franc	Frankrijk
Chinon	Cabernet Franc	Frankrijk
Bourgueil	Cabernet Franc	Frankrijk

Appellatie	Druif	Land
Anjou	Cabernet Franc / Cabernet Sauvignon	Frankrijk
Instinker: Pinot Noir uit de Elzas	Pinot Noir	Frankrijk

Noot van de wijnmeester

Onze nieuw kapitteljaar kreeg als thema 'back to the roots' ... Een gans jaar dralen we door Franse wijnstreken om ze te (her)ontdekken. Maar dat betekent niet dat we het niet uitdagend gaan maken! Ja, we blijven in Frankrijk maar we zullen wel proberen om toch buiten de begane paadjes te stappen met minder gekende streken of appellations. Ook voorzien we opnieuw regelmatig eens een instinker op de proeftafel om jullie te prikkelen. Zoals ieder jaar gaan we dus inzetten op aangename proefavonden, leerrijk, lekker en ontspannend!

Onze eerste proefavond brengt ons naar de Loire, met zijn ontelbare kastelen en uitermate uitgebreid assortiment wijnen (er worden meer dan 100 verschillende wijnen geproduceerd). Er is een enorm diversiteit aan wijnen in de Loirestreek. Ook op gebied van bekendheid: iedereen kent Rosé d'Anjou, Sancerre en Pouilly-Fumé maar namen als Savennières, Côteau du Layon, Bonnezeaux en dergelijke zijn niet zo gekend.

De meeste mensen kennen vooral de witte wijnen, die hoofdzakelijk gemaakt worden van Chenin Blanc en Sauvignon, maar die laten we

vandaag aan ons passeren. We zetten deze avond in op de rode wijnen uit de Loire. De weerman belooft zonneschijn en wij beloven ietwat speelse wijnen die ons direct weer dat zomergevoel geven in het glas.

Het klimaat in het Loiredal is op het randje van wat rode-wijn-productie mogelijk maakt. De smaak is eerder knapperig en slank. Zoals het tegenwoordig heet een 'cool climate'-wijn, bescheiden in alcohol, fris te schenken op een graad of 16.

We kunnen moeilijk spreken van de rode Loire wijn. Zoals ik al zei, een streek met veel verschillende appellaties en types. Ook wat de rode wijnen betreft. Tussen Tours en Angers vinden we Cabernet Franc, een zeer oud, blauw druivenras dat in de Bordeauxstreek een vaste plaats heeft binnen de 'klassieke mélange van cépages'. Langs de Loire echter vinden we de druif in mono-cépage in appellations als Chinon, Bourgueil en Saumur-Champigny.

De rode Sancerre steunt dan weer op de Pinot Noir. De druif die ons vooral doet denken aan de Bourgogne maar die ook in de Elzas en de Loire een belangrijke rol heeft. Vooral rond Anjou vinden we de Gamay terug. Deze druif die in de Beaujolais zijn mannetje staat zorgt in de Loire voor aangename en fruitige wijnen ...

Ik ga proberen jullie te verrassen en uit te dagen ... Ik geef jullie de namen van de wijnen nog niet mee. De reden is simpel, ik moet vandaag de 2 laatste wijnen nog selecteren. Ik weet het last minute, maar hopelijk wordt het toch de moeite van het wachten waard!

Op het menu staat een koude vleesschotel. Een gerecht dat past bij een zomerse avond, denk ons op een zonnig terrasje, onder de parasol, ergens in de Vlaamse Ardennen en in de glas een frisse, knapperige rode wijn ...

Gentil

Bespreking van de streek

Het Loiredal is het grootste wijngebied in Frankrijk dat 600 kilometer bestrijkt langs de rivier de Loire. Het gebied wordt in het oosten begrensd door Pouilly-sur-Loire en 250 kilometer westelijker door Nantes.

De Loirestreek heeft 2 rijkdommen: de ontelbare kastelen die sinds 2000 op de UNESCO lijst van Werelderfgoed vermeld staan en het assortiment unieke wijnen: rood, rosé, wit, mousserend, droog, zoet en likeurwijnen. Wij zijn, en al zeker deze avond, vooral geïnteresseerd in deze tweede rijkdom.

De wijngaarden liggen verspreid over het volledige dal, in wisselende concentraties. Sommige wijngaarden liggen tot 80 km van de rivier verwijderd. Er worden meer dan 100 verschillende wijnen geproduceerd wat de Loire tot de 3e grootste wijnregio van Frankrijk maakt. Het is ook één van de oudste wijnproducerende Franse regio's.

Zoals ik al zei, de Loire omvat verscheidene A.O.C. wijnen. Prijs-kwaliteit kan men hier prachtige wijnen vinden. Dit zijn wijnen die vaak jong gedronken dienen te worden, sommigen kunnen zeker een paar jaar bewaard worden maar dit zijn geen bewaarwijnen die na 10 of 15 jaar

nog een rijkdom vrij te geven hebben.

Tijdens onze wijnreis van enkele jaren geleden hebben we een klein deeltje van de Loire 'vineus' ontdekt. De ganse Loire ontdekken is meer dan een korte trip. De Route du Vin de Loire is met z'n 800 km de langste Franse wijnroute. Tijdens de route ontdekt men niet alleen de wijngaarden langs de Loire maar ook prachtige kastelen zoals deze van Chambord, Amboise en Chenonceau.

De bodems en klimaten in de Loire verschillen door de geografische ligging van het gebied enorm. Er bevinden zich interessante en zeldzame ondergronden die een grote invloed hebben op de wijnstijl. Een voorbeeld van zo'n bijzondere bodem is Chailloux. Vooral aanwezig in de appellation Pouilly-Fumé bestaat deze bodemsoort uit silicium en colluvium, wat de wijnen een uitzonderlijk aroma van exotisch fruit en mineralen meegeeft. Een ander is Caillottes, een kalkachtige bodem die erg hard is maar waar de Sauvignon Blanc in Sancerre het best op groeien. Op plekken waar het kalk uit elkaar begint te vallen wordt de caillottesbodem 'grillottes' genoemd. Deze geeft de wijnen een flinke dosis levendigheid en een intens aroma.

De Loire is verdeeld in 4 districten en eigenlijk zijn dit effectief verschillende regio's enkel doordat ze allen aan de rivier de Loire liggen vormen ze samen de 'Val de Loire'. Echter kunnen ze beter als aparte regio's benadert worden met ieder een eigen klimaat, bodem en druif een dus ook wijnsoort en subdistricten. De vier hoofdregio's zijn van oost naar west:

- **Centre:** dit gebied rond Orléans is vooral bekend voor zijn droge witte wijnen (Sancerre, Pouilly-Fumé) van de Sauvignon, rode wijnen worden hier niet veel geproduceerd maar zijn er wel van de Pinot Noir. Ongeveer 10% van de wijnen uit de Loire komen van dit gebied.
- **Touraine:** voornamelijk worden hier witte wijnen gemaakt van de Sauvignon in het oosten en de Chenin Blanc in het westen, het zijn zowel droge, zoete als mousserende wijnen. De rode wijnen worden gemaakt van de Gamay en ten zuidwesten van Tours gebruikt men ook Cabernet Franc. Dit is de streek van de Vouvray, Bourgueil en Chinon. De streek is verantwoordelijk voor ongeveer 25% van de wijnproductie in de Loire.
- **Anjou-Saumur:** hoofdzakelijk bekend om de witte wijnen van de Chenin Blanc en de rode wijnen van de Cabernet Franc. De stad Saumur staat zelf bekend om de mousserende wijnen en ten westen hiervan ligt een bijzonder stukje microklimaat wat beroemd is voor de zoete witte wijnen. Het westelijke deel van deze regio staat bekend om haar Rosé d'Anjou van Cabernet Franc en Cabernet Sauvignon. Ongeveer 30% van de wijnproductie in de Loire komt van hier.
- **Pays Nantais:** gelegen aan de Atlantische oceaan heeft deze regio een bijzonder zeeklimaat. De belangrijkste druif uit deze regio is de Muscadet, ook wel lokaal bekend als Melon de Bourgogne. De nadruk ligt hier m.a.w. op de witte wijn. Dit is de grootste regio die ongeveer 35% van alle wijnen uit de Loire produceert.

De Loire staat voor een grote variëteit aan aangeplante druiven, vanwaar ook (naast de terroir verschillen en de klimatologische variaties), een grote verscheidenheid aan wijnen. Enkele grote druivenrassen hebben hier hun oorsprong gevonden, terwijl andere dan weer in het Oosten of Zuidwesten van Frankrijk hun oorsprong hadden. De Loire wijnen zijn grotendeels monocépage wijnen.

De belangrijkste druiven zijn ons genoegzaam bekend:

- **Cabernet Franc (Bretons).** Deze druif wordt ook "Bretons" genoemd omdat deze vroeger voorkwam rondom Nantes. Cabernet franc is een tamelijk productief ras. Het is in feite de originele cabernet druif. De veel beroemdere cabernet sauvignon is een nakomeling van de cabernet franc. Hij is waarschijnlijk afkomstig uit Bordeaux waar hij een van de klassieke componenten is van de Bordeauxwijnen. In de 17e eeuw is hij meegenomen naar de Loirevallei waar hij vervolgens, met succes, werd aangeplant.

Cabernet franc houdt van kalkrijke kiezel, zand en kleibodems en rijpt circa tien dagen eerder dan cabernet sauvignon. Hij floreert zeer goed op koelere bodems. Het is een druif die vooral rijp geplukt moet worden, anders komen er in de latere wijn 'grassigheid' en smaakjes van groene peper. Het is een beetje cliché dat Cabernet Franc zorgt voor aroma's van groene paprika maar wanneer er goed gewerkt wordt staat deze druif eerder garant voor tonen van rood fruit (frambozen, en zure kersen) en

zwart fruit (braambessen, vlierbessen) en florale accenten van pioenrozen.

Het is de meest gebruikte druivensoort voor wat betreft de rode wijnen. De druif komt voor in Chinon, Bourgueil, Saint-Nicolas-de-Bourgueil, Saumur, Saumur-Champigny, Anjou, Anjou-Villages en Touraine. Verder wordt de druif ook gebruikt bij de productie van rosé wijnen uit Anjou, Saumur en Touraine.

Rijpe cabernet franc geeft wijnen met een opulente charme in de aanspraak en toch een stevige tanninebasis die garant staat voor ontwikkeling op fles en passendheid aan tafel. Er zijn wat nuanceverschillen tussen de verschillende appellations: Saumur en Chinon zijn normaal ronder en zachter dan de meer hoekige Bourgueil of Saint-Nicolas-de-Bourgueil. Maar de nuanceverschillen tussen de wijnboeren binnen eenzelfde appellation zijn dikwijls groter en van meer doorslaggevende aard.

- **Gamay.** Deze druif wordt hoofdzakelijk gebruikt in de Touraine waar hij vaak als monocépage gebruikt wordt. Wordt ook vaak gebruikt in blends met Cabernet of Cot (Malbec) en Grolleau (Groslot). Gamay is een zeer oud Bourgondisch druivenras dat dateert van voor de 14de eeuw. Hoewel deze variëteit, met uitzondering van Bordeaux, Corsica en de Elzas, in bijna elke streek van Frankrijk is toegestaan, blijft het dé druif van de Beaujolais en in mindere mate van de Loire vallei.

De Gamaydruif werd in de eerste plaats omwille van de kwantiteit eerder dan de kwaliteit aangeplant, maar zijn reputatie kreeg vooral een deuk door de hype rond de Beaujolais Nouveau: jonge wijn die in November in allerijl op de markt werd gebracht en door koolzuurgisting of "macération carbonique" een bananen- of kauwgomsmaak kreeg.

Vandaag gaan intelligente wijnmakers te werk zoals bij de Pinot Noir en met uitstekende resultaten. De vroegrijpe Gamaydruif is uitermate geschikt voor de Loire en meer bepaald in Touraine.

Ook rond Lyon, meer noordwaarts, treft men deze variëteit aan die vooral gebruikt wordt voor minder gekende appellaties.

Gamay wordt ook aangeplant in Duitsland, Zwitserland, Engeland en Canada, terwijl kleinere aanplantingen terug te vinden zijn in de Nieuwe Wereld met name in de Verenigde Staten, Australië en Zuid-Afrika.

- **Pinot Noir.** Komt oorspronkelijk uit de Bourgogne en wordt vooral gebruikt in de Centre Loire. Past zich gemakkelijk aan alle klimaten en komt volledig tot zijn recht op kalkbodems. Pinot Noir is één van de oudste druivenrassen. Hij bestaat al meer dan 2000 jaar. Er zijn aanwijzingen dat de druif in Bourgogne al in de vierde eeuw na Chr. werd verbouwd, de eerste vermelding op schrift dateert echter van 1375.

Pinot Noir heeft de reputatie een zeer grillige en onwillige druif te zijn. Zo is hij bv. vroegrijp maar moet hij wel traag kunnen rijpen,

anders geeft hij een zwak aroma. Hij bloeit vroeg maar is gevoelig voor lentevorst en coulure.

Ik las recent op een website dat Pinot Noir meer resveratrol bevat dan andere blauwe druiven. Dit is een stof die zou bijdragen in het voorkomen van o.a. kanker. Daarnaast heeft de druif ook veel saponines die cholesterol afremmen. Het is dus bijna een medicament.

Andere blauwe druivenrassen die we in de Loire aantreffen zijn:

- **Cabernet Sauvignon.** Deze druif is typerend voor de Médoc en Graves en komt het best tot zijn recht op droge bodems. Komt vooral in Anjou-Villages en Anjou-Villages Brissac voor en zorgt voor een tanninerijke structuur. Is enorm complementair met Cabernet Franc waaraan hij tannine en kleur toevoegt.
- **Pineau d'Aunis (Chenin Noir).** Wordt vooral gecultiveerd omwille van het grote rendement. De druif is moeilijk om aan te planten en levert weinig alcohol en werd daarom grotendeels vervangen door Cabernet Franc. Vooral in de Coteaux du Loir nog terug te vinden.
- **Côt (Malbec).** Wordt vooral in de Touraine gebruikt, meer bepaald in de vallei van de Cher tot aan Montlouis. Wordt vaak gebruikt in assemblages met Cabernet Franc en/of Gamay.
- **Pinot Meunier.** Is vooral in de Champagne een belangrijke druif waar hij verantwoordelijk is voor het fruitige karakter van de champagne rond Epernay.

Bespreking van de geproefde appellaties

Sancerre

Sancerre is vooral bekend om de droge mooie witte wijnen van de Sauvignon blanc maar ons interesseert vandaag vooral de rode Sancerre natuurlijk. Sancerre is genoemd naar een kleine gemeente in het Franse departement Cher. Het eeuwenoude dorpje ligt op een heuvel op de Westelijke Loire oever en is omringd door wijngaarden.

De AOC stamt uit 1936 en gold toen alleen voor witte Sauvignon-blanc. Sinds 1959 geldt de AOC ook voor rode en rosé wijn gemaakt van de Pinot Noir druif.

De grond bestaat voornamelijk uit drie verschillende typen. De eerste is een ondergrond die ook wel Terres-blanches wordt genoemd. Het is witte klei met een hoog kalkgehalte. Daarnaast komen we een met kiezels bedekte bodem geheten (de Cailottes). Als laatste ontdekken we in de Sancerre een bodem van kiezelhoudende aarde.

De rode Sancerre wijn is steviger en fruitig met aroma's van kersen, kersen.

Saumur Champigny

In de buurt van de gemeente Champigny zijn 9 gemeenten die de benaming van de Saumur-Champigny AOC-gebied hebben. Het productiegebied bestrijkt bijna 1500 hectare en produceert rond de 85.000 hectoliter rode en witte wijnen. Er is ongeveer 1000 hectare

speciaal gewijd aan de productie van rode Saumur-Champigny, de overige 500 hectare zijn bestemd voor de productie van witte wijnen.

De Saumur-Champigny AOC wijngaard is officieel geclassificeerd sinds het verschijnen van het decreet van 22 november 1999 tot intrekking van het besluit van 31 december 1957 inzake de herkomstbenaming die gegeven was op 14 november 1936. De naam Champigny maakt dus deel uit van de Saumur appellatie. Champigny is de geautoriseerde benaming die wordt toegevoegd aan de grootste rode wijnen van de acht gemeenten rond Saumur.

De Saumur-Champigny wijnen zijn erkend als één van de besten uit de vallei van de Loire. Een reputatie die gebaseerd is op de kenmerken van de bodem en terroir waarop de wijnstokken geplant zijn. Saumur-Champigny is gemaakt van wijnstokken geteeld op zanderige, kleiachtige bodem en grind. Deze soorten bodems bieden wijnen met verschillende karakters en wijnen van uitzonderlijke kwaliteit.

De wijnen zijn hoofdzakelijk gemaakt van Cabernet Franc. Cabernet sauvignon en/of de pineau d'aunis kunnen ook worden geassembleerd met de belangrijkste variëteiten met een maximum van 30% voor de Saumur-Champigny-wijnen.

In Saumur-Champigny zijn er twee types. De traditionele wijnen die de kaart trekken van soepele, fruitige wijnen voor onmiddellijk drinkplezier, zoals Saint Nicolas de Bourgueil. En de meer krachtige versies, eerder bedoeld om te bewaren en een beetje vergelijkbaar met sommige wijnen van Chinon. Ik zei wel degelijk 'een beetje', omdat iedere appellatie zijn

eigenheid heeft.

Chinon

De 1.500 ha van de AOC Chinon liggen verspreid rondom de gelijknamige middeleeuwse stad, gelegen nabij het punt waar de Vienne en de Loire samenvloeien. De wijngaarden liggen op de hellingen van turfkrijtsteen van het dal en de aanslibbingsbodem die zich een meter of 10 boven het water bevinden.

Het appellatiegebied Chinon strekt zich uit over 2.000 ha verdeeld over 19 wijngemeenten.

In de Touraine waartoe de Chinon behoort hebben we te maken met een overwegend continentaal klimaat omdat de invloed van de Atlantische oceaan er sterk afzwakt. De wind wordt er rustiger, de vochtigheid neemt af en de mildheid is er minder merkbaar in de winter.

De rode wijnen worden gemaakt van de Cabernet Franc en staan bekend om hun intense fruitigheid en frisse karakter. De Cabernet Sauvignon vinden we in Chinon ook nog terug, maar deze typische druif uit de Médoc en de Graves mag maar een maximum aandeel hebben van 10%.

De herkomst van de druiven heeft absoluut een invloed op het uiteindelijke resultaat: de druiven van de vlakke wijngaarden langs de Vienne geven bijvoorbeeld vaak lichtere en eenvoudigere wijnen dan die van de klei- en kalkrijke hellingen. Op de beste terroirs van Chinon wordt kracht en rijpheid aangevuld met elegantie en finesse.

Bourgueil

Bourgueil ligt op het zuiden, met uitzicht op de Loire. In de omgeving liggen kleurrijke dorpjes met oude huizen die deze vriendelijke wijnstreek een uitgesproken karakter geven en tot een ideale bestemming voor wijntoerisme maken.

De wijngaarden van Bourgueil strekken zich uit over het grootste deel van de oude terrassen op de rechteroever van de Loire, op een hoogte van ongeveer 15 meter boven het wateroppervlakte van de Loire. Het gebied vormt een lint van 15 kilometer lengte, dat naar het westen toe breder wordt.

De wijnstreek van Bourgueil is volledig gericht naar het zuiden en beschermd van de wind uit het noorden door het dichte woud dat eraan grenst. Mede door de invloed van de Loire bezit het een mild en getemperd microklimaat. Jaarlijks produceren zo'n 120 wijnbouwers ongeveer 65.000 hectoliter wijn. Daarvan is 4% droge rosé maar essentieel zorgen de rode wijnen voor de reputatie van Bourgueil. Hoofdzakelijk zijn die op basis van Cabernet Franc, maar ook enkele percelen Cabernet Sauvignon mogen als aanvullend druivenras in de assemblage gebruikt worden (maximaal 10%).

Anjou

Anjou is gelegen in het Anjou-Saumur gebied van de Loire, gelegen tussen Nantes en het Saumurgebied. Het gebied van de appellation van de AOC Anjou strekt zich uit over 128 gemeenten van Maine-et-Loire, 14

van Deux-Sèvres en 9 van Vienne. Deze regionale AOC omvat vele subregionale en gemeentelijke AOC's. Het wijng gebied Anjou en vooral rond het centrum Angers bezat reeds in de Middeleeuwen een degelijk aanzien.

Er zijn twee duidelijk verschillende terroirs: de 'Anjou noir' is met zijn donkere schilfersteen (de zuidoostelijke rand van het Armoricaanse Massief) het grootste gebied, de 'Anjou blanc', op witte ondergrond van verbrokkelde tufsteen aan de zuidwestelijke punt van het Parijse Bekken, heeft een meer beperkte omvang.

Instinker

Er waren eigenlijk meerdere kandidaten om als instinker van dienst te fungeren. Ik heb uiteindelijk gekozen om in Frankrijk te blijven en een Pinot Noir uit de Elzas op de tafel te zetten.

De instinker speelt dus vooral tegenover de rode Sancerre of is het toch complexer dan dat ...?

Bij aanvang van de proeverij zal ik de wijnen nog even situeren. Het belangrijkste is te focussen op wat je in het glas terugvindt en daarna dan te ontdekken welke wijn het nu echt was. Je weet immers maar nooit dat ik het spel omkeer en deze avond vooral inzet op instinkers met die ene of twee Loire wijnen als verborgen parels?